

Torsk i olja och alger?

Folkpartiet liberalernas blå manifest för en offensiv havsmiljöpolitik

2006-09-14

Folkpartiet

1 Inledning

Östersjön blommar och dör, fiskbestånd fiskas ned och en oljekatastrof i den ökande oljetankertrafiken hotar. Torsk i olja och alger blir resultatet av den politik socialdemokraterna med stödpartier fört det senaste decenniet. Det är dags att gå från ord till handling. Om vi inte tar kostnaden nu kan vi inom en snar framtid ha ett dött hav. Folkpartiet föreslår i denna rapport ett helt batteri med åtgärder för att ge Östersjön en chans.

Fiskebeståndet minskar i Östersjön. Om inget görs riskeras den biologiska mångfalden och fiskerieringen att hotas. Larmrapporterna om överfiske och miljögifter avlöser varandra. För att rädda fiskebeståndet kräver folkpartiet ett fiskestopp på torsk och ett akut åtgärdsprogram för att trygga det framtida beståndet.

Övergödningen av Östersjön får allt allvarigare konsekvenser och det är hög tid att Sverige tar frågan på allvar. Dagens halter av näringsämnen i kombination med nutida utsläpp gör att vi kommer få leva med ett övergött hav för lång tid framöver. Det svenska jordbruket har ett särskilt ansvar för våra utsläpp av näringsämnen. Därför föreslår vi krav om miljöcertifiering ska ställas på gårdar som får LBU-medel. En miljöcertifiering ska garantera ett miljömässigt hållbart brukande med fokus på att minska kväve- och fosforläckaget.

Varje dag riskerar Östersjön en oljeshock till följd av den explosionsartade ökningen av ofta undermålig, sjöfart som trafikerar Östersjön och bristen på ett fungerande nödhamnssystem. Vi måste förhindra en liknande situation som den stora oljekatastrofen utanför Spanien 2002 där den läckande oljetankern drog från hamn till hamn till dess olyckan var ett faktum. För att undvika framtida oljekatastrofer måste Sverige införa ett system med nödhamnar.

Med "Folkpartiet liberalernas blå manifest" fortsätter vi den havsmiljöoffensiv vi länge bedrivit och presenterar förslag som måste till för att havsmiljöpolitiken ska få ett nationellt och internationellt genombrott.

Folkpartiet kräver

Stopp för torskfiske östra bestånden i Östersjön och Kattegatt med undantag för småskaligt kustfiske

Miljöcertifiering av jordbruket för att minska näringsläckaget

Svenska nödhamnar

Ett stopp för den planerade naturgasledningen i Östersjön

2 En offensiv för våra hav

Inför förra valet lovade den socialdemokratiska regeringen att havsmiljöfrågorna skulle bli de viktigaste och därmed prioriteras under den kommande mandatperioden. Trots ökande hot och risker i våra omgivande hav har det inte blivit så. Vad vi hittills sett är brist på åtgärder men fler och fler nya utredningsuppdrag. Bokslutet över den av vänsterkartellen förda havsmiljöpolitiken blir alltså detsamma som den Havsmiljökommissionen gav i början på mandatperioden: brist på genomförande.

Det skulle inte behöva vara så. Folkpartiet liberalerna har under hela denna mandatperiod krävt att de första mest akuta delarna i en nationell havsmiljöstrategi skulle tas fram och kompletteras med konkreta beslut om åtgärder och förstärkta resurser. Ännu har alltför lite hänt. Med en vänsterkartell vid rodret där två vill gå ur EU och en helst inte vill kännas vid Sveriges medlemskap är det inte underligt att vi inte nått längre.

De miljöorganisationer som bevakat Sveriges arbete i HELCOM (Helsingforskommissionen) och EU beskriver att ”vi inte utmärkt oss som drivande eller offensiva” i framtagandet av den europeiska havsmiljöstrategin. Förhållningssättet har varit ”påtagligt passivt och avvaktande”. Världsnaturfonden WWF:s förra havsmiljöansvariga uttryckte detta tydligt och klart förra hösten: ”Hur är det möjligt att på bara några år har regering och myndigheter förvandlats till reaktionära, reaktiva istället för offensiva och ledande?” Lars Kristofferson, WWF:s ordförande, sa under våren att Sveriges låga EU-medvetande är kontraproduktivt för havet.

Det skulle inte behöva vara så. Internationellt har folkpartiet krävt kraftfullare agerande i bl a HELCOM, EU och FN. Idag är åtta av de nio Östersjöstaterna medlemmar i EU. Det finns genom HELCOM ett välutvecklat samarbete, där även Ryssland medverkar. Dessutom är nu flera marina strategier under utarbetande i EU. Tiden är alltså helt rätt för ett politiskt lyft och nationellt och internationellt genombrott för havsmiljöpolitiken. Sverige kan och bör ta initiativet och verka aktivt nationellt, i HELCOM och EU för att få alla Östersjöländer att öka sina ansträngningar för att leva upp till beslut som redan fattats och medverka till att nya kommer till.

I sista minuten har regeringen börjat agera och Naturvårdsverket har på regeringens uppdrag tagit fram en nationell ”Aktionsplan för havsmiljön”. Men ytterst få beslut har fattats och främst som en reaktion på vad organisationer och partier föreslagit. Socialdemokraterna utreder och dammar av gamla ogenomförda åtgärder men inget konkret händer. Kustbefolkning, fiske- och turistnäringen, ja alla som lever vid kusten eller arbetar med havsmiljön professionellt, ideellt eller politiskt har länge krävt och väntat på beslut om åtgärder, inte bara utredning.

Det skulle inte behöva vara så. I Folkpartiet liberalernas blå manifest fortsätter vi den havsmiljöoffensiv vi länge bedrivit för att markera att detta är en av de absolut viktigaste miljöfrågorna inför valet. Havsmiljökommissionen, folket längs kusterna och haven själva har avgivit sin dom – brist på åtgärder. Det är nu dags för väljarna att avge sin dom – varken Östersjön eller Västerhavet kan vänta längre.

3 Nu krävs ett genombrott för havsmiljöpolitiken

Kraftfulla nationella insatser är en förutsättning för ett lyckat internationellt agerande. Ett av huvudproblemen i det svenska havsmiljöarbetet är bristen på samordning och en splittrad och snårig ansvarsfördelning mellan myndigheter och inom regeringen. Att lösa problemen i havsmiljön är enligt folkpartiet en av de viktigaste uppgifterna i svensk miljöpolitik och en uppgift som kommer att finnas kvar under lång tid. För att stärka genomförandet av svensk havsmiljöpolitik och upprätta en för Östersjöländerna gemensam handlingsplan (Baltic Sea Action Plan) som nu är på gång inom HELCOM krävs det nya grepp.

För att Sverige ska kunna ta ett helhetsgrepp för havsmiljön krävs det ett tydligare ministeransvar för havsmiljöfrågorna. Folkpartiet har föreslagit att en Östersjöminister ska utses att ha det övergripande ansvaret för frågor som rör havsmiljön så att frågorna inte längre bollas mellan olika departement och statsråd. Naturvårdsverket har i sin aktionsplan nästintill gått med på folkpartiets linje och föreslagit att en havsmiljöambassadör med ett kansli och en arbetsgrupp med representanter från berörda departement inrättas omgående. Ett tydligare ansvar kommer att få stor betydelse både för det nationella och internationella arbetet eftersom en samlad flerårig plan nu måste till för att öka genomslagskraften av de åtgärder som löser havsmiljöproblemen.

Det gäller t ex arbetet med den tidigare nämnda Baltic Sea Action Plan inom HELCOM, arbete inom IMO (FN:s internationella sjöfartsorganisation) med åtgärder inom sjöfartsområdet, inom EU:s fiskeri-, jordbruks- och kemikaliepolitik eller en förstärkning och breddning av den vetenskapliga rådgivningen som ges av ICES (Internationella Havsforskningsrådet). Det behövs alltså en samlad svensk aktion, byggd på en flerårig plan för vetenskapliga, politiska och diplomatiska insatser för att öka takten i arbetet att lösa havsmiljöproblemen.

Naturvårdsverket har fått det övergripande ansvaret för den svenska havsmiljön, vilket är bra och ett viktigt steg mot bättre samordning, men långt ifrån tillräckligt. Uppgiften att identifiera oklarheter i ansvarsfördelningen mellan myndigheter bör enligt folkpartiet inte ligga hos myndigheterna själva. Den oberoende granskning av miljöpolitiken (hållbarhetskommision) som folkpartiet föreslagit och som riksdagen beslutat om men som regeringen ännu inte verkställt bör få detta uppdrag.

Havsmiljöns krav måste nu ges större tyngd. Regeringen bör se till att hänsyn till havsmiljöns krav omedelbart ges högre prioritet i arbetet hos alla berörda myndigheter. Särskilt viktigt är det för fysisk planering, fiske, jordbruk och kommunikationer.

Östersjön behöver EU

Folkpartiet anser att det är dags för Sverige att ta initiativet och medverka till det internationella politiska genombrott som behövs för Östersjöns miljö. Det är en av de högst prioriterade åtgärderna både i Miljövårdsberedningens larmrapport "Hav och kust utan övergödning" och nu senast i Naturvårdsverkets "30 insatser för bättre havsmiljö".

Flertalet av de verksamheter som göder Östersjön påverkas av de regler som EU sätter upp och därför måste Sverige bli mer pådrivande i miljöarbetet inom EU. Särskilt viktigt är arbetet med den marina strategin. Arbetsdokument som presenterats under 2005 innebär att gemensamma övergripande mål bestäms på EU-nivå men att planering och genomförande sker på regional nivå genom särskilda handlingsprogram av strandstaterna till de olika havsområdena. Ett stort problem

med strategin är att den har en alltför generös tidsfrist då åtgärdsprogram ska träda i kraft först 2018 och målen vara uppnådda 2021. Sverige måste agera så att tidsplanen justeras och att krav och mål på enskilda länder och regioner blir tillräckligt ambitiösa och bindande. Det räcker dock inte med att Sverige är pådrivande i arbetet med den marina strategin. Vi måste även vara pådrivande i arbetet med andra direktiv som påverkar Östersjön såsom nitratdirektivet, vattendirektivet och avloppsdirektivet. Sverige bör i väntan på att den marina strategin fastställs ta initiativ till en Östersjökonferens på högsta politiska nivå. Det oerhört allvarliga läget för Östersjön måste tydliggöras så att ett gemensamt handlingsprogram- en räddningsplan-snabbt kan beslutas. Trots att man påstått att man tagit på sig ledartröjan i arbetet har den socialdemokratiska regeringen hittills misslyckats med detta.

Insatser måste göras för att stärka det globala marina miljösamarbetet för att genomföra grundtankarna i besluten från Stockholmskonferensen 1972, där FN:s regionala havsprogram inrättades. När Baltic Action Plan tagit fast form samt EU:s Marina strategi och direktiv är säkrade bör Sverige verka för en ny Stockholmskonferens i FN:s regi för att stärka det globala havsmiljöarbetet.

Östersjön bör bli pilotområde för ett nytt sätt att förvalta havsmiljön i syfte att bygga upp ett så starkt och heltäckande skydd av den marina miljön. Det skulle göra att ett fungerande ekosystem kan återskapas och vi får en långsiktigt hållbar utveckling. Systemet måste ges juridisk kraft och samordnade skyddsåtgärder och sanktioner.

Det krävs ett dubbelgrepp på havsmiljöpolitiken där vi utnyttjar och ökar aktiviteten i det inarbetade HELCOM-samarbetet för att sedan gå vidare i EU när den marina strategin tas. På sätt ger vi hjälp och stöd till EU:s medlemsstater med att samordna sitt arbete i EU för att nå miljömålen för Östersjön och förmedla kunskap.

Marin forskning och miljöövervakning bör utökas och samordnas bättre för att få mer av den inriktning som beskrevs i regeringens skrivelse ”En nationell strategi för havsmiljön”

För att förstärka forskningen och övervakningen vill folkpartiet att de tre marina centra ska ges utökade roller inom både forskningen och miljöövervakningen vilket Vetenskapsrådets expertpanel föreslagit. Rådets förslag bereds fortfarande i regeringskansliet. Inrättandet av ett internationellt, tvärvetenskapligt forskningscentrum för Östersjöns havs- och kustmiljö bör omedelbart påbörjas så att forskningen kring land och havsmiljö samordnas bättre.

Folkpartiet ser med oro på vilka konsekvenser den planerade gasledning som är tänkt att gå under Östersjön från Ryssland till Tyskland kommer att få för Östersjön. Det är anmärkningsvärt att den svenska regeringen ännu inte yttrat sig i frågan när de baltiska staterna har pekat på den miljöfara för Östersjön som gasledningen kan utgöra. Hur kommer ledningen att påverka de tusentals ton kemikalier och kemiska vapen som ligger på Östersjöns botten och som riskera frigöras? Den föreslagna dragningen kommer dessutom att gå utanför Gotland vilket berör ytterst skyddsvärda områden som vi bör värna. Det finns många oklarheter och en osäkerhet i projektet och utifrån en försiktighetsprincip bör Sverige därför säga nej till en naturgasledning på svensk kontinentalsockel och verka för att ett mindre miljöfarligt alternativ utarbetas.

Folkpartiet vill

- Utse en östersjöambassadör med ansvar för frågor som rör Östersjön/havsmiljö.
- Genomföra en Östersjökonferens på högsta politiska nivå.

- Verka för en ny Stockholmskonferens i FN:s regi för att stärka det globala havsmiljöarbetet
- Låta hållbarhetskommisionens första uppdrag bli att identifiera orsaker till splittring i havsmiljöarbetet och att komma med fler åtgärdsförslag
- Förbättra samordning mellan myndigheter
- Utöka och samordna den marina forskningen och miljöövervakningen bättre
- Inrätta ett internationellt, tvärvetenskapligt forskningscentrum för Östersjöns havs- och kustmiljö
- Säga nej till den föreslagna rysk-tyska naturgasledningen i Östersjön

4 Östersjön blommar och dör

Övergödningen är det enskilt största hotet mot den marina miljön. Övergödningen orsakas av hög tillförsel av näringsämnen från avloppsvatten, läckage från jordbruksmark, industrier och trafik. En omfattande utdikning av våtmarker uppmuntrad genom statliga bidrag, ökad användning av konstgödsel och förändrad djurhållning har effektiviserat och utökat jordbrukets produktion, vilket fått till följd ett ökat läckage av näringsämnen till våra hav.

Sverige och övriga länder runt Östersjön har de senaste årtiondena begränsat tillförseln av kväve och fosfor. Framförallt har flertalet länder runt Östersjön idag effektivare rening av avloppsvatten. Dessutom har många industrier genomfört effektivare rening och förändrade processer för att minska utsläppen. Idag härrör drygt en tredjedel av allt kväve och ca en fjärdedel av fosfor som når havet från våra jordbruksmarker genom läckage från mark till omgärdande vattendrag. Nästan dubbelt så mycket näring kommer idag från jordbruksmarker jämfört med alla punktkällor i Sverige sammantagna. Trots den generellt sett minskade belastningen de senaste 15 åren kan endast lokala förbättringar konstateras och i värsta fall kommer den stundande moderniseringen av Östeuropas jordbruk innebära kraftigt ökade utsläpp av näringsämnen.

Det finns inget enkelt sätt att lösa övergödningens problematik och även om en hel del åtgärder genomförs idag kommer det att ta årtionden innan vi kommer att se resultat. Därför är det extra allvarligt att Naturvårdsverket och miljömålsrådet gör bedömningen att miljökvalitetsmålet om ingen övergödning kommer att bli svårt att nå till 2020 och föreslår därför att nu gällande delmål till 2010 ska ersättas med nya delmål för 2015. Som vi tidigare poängterat krävs det framförallt internationella åtgärder för att rädda våra hav. Att internationellt samarbete krävs är dock inte skäl för den passivitet som den svenska regeringen uppvisat de senaste åren i frågan. Att utreda är bra, men konkreta insatser är vad som behövs.

Idag finns stora kunskapsluckor rörande tillförseln av näringsämnen till våra hav. Bland annat finns det bristande kunskap om hur mycket som tillförs via tillrinning och hur mycket som härrör från Östersjöns interna omsättning. Därför är det av stor vikt att beräkningsmodellerna för läckage från mark och skog förbättras så att åtgärder kan sättas in på rätt ställe. Dessutom pågår det en diskussion bland forskare om vinsterna med att minska kvävetillförseln till det öppna Östersjön, något som Naturvårdsverket anser att det finns ett långsiktigt behov av. För att vi ska kunna minska övergödningen på lång sikt måste vi därför satsa mer på forskning och kartläggning av Östersjön och hur de olika systemen påverkas.

Oenigheten kring vilka effekter en minskad kvävetillförsel skulle ge får inte innebära att framtida åtgärder helt koncentreras på fosfor utan vi är övertygade om att en reduktion av såväl kväve som fosfor måste komma till stånd. Ett beslutsystem kallat Baltic Nest har tagits fram för att visa kostnadseffektiva förslag baserade på hur samordnade åtgärder kan genomföras. Baltic Nest kan även visa hur mycket havsmiljön förbättrats. Programmet har drivits vid Stockholm Universitet men programmet upphör från 2007. Enligt vår mening är det av stor vikt att Sverige tar på sig ansvaret för detta beslutstödssystem och införlivar det med det internationella tvärvetenskapliga forskningscentrum som folkpartiet vill inrätta.

Regeringen måste sluta utreda och börja agera

I Naturvårdsverkets rapport "Övergödning av Sveriges kuster och hav" analyseras fyra rekommendationer som en internationell expertpanel lämnat med anledning av kvä-

ve/fosforproblematiken i Sveriges omgivande hav. Rekommendationerna talar sitt tydliga språk. Vi måste reducera fosforutsläppen till öppna Östersjön, kvävedepositionen från atmosfären, kvävetillförseln utanför den svenska västkusten samt tillförseln av näringsämnen till känsliga områden längs ostkusten.

I "Aktionsplan för havsmiljön" som Naturvårdsverket presenterat föreslås ett stort antal åtgärder som är viktiga att genomföra och som går i linje med de fyra rekommendationerna. Det handlar om en mer preciserad styrning av redan befintliga åtgärder för att minska näringsläckaget från jordbruksmark, satsningar på forskning och praktisk prövning av åtgärder för att minska fosforläckaget från jordbruket samt åtgärder för att minska näringsläckaget från enskilda avlopp i särskilt känsliga områden. Folkpartiet liberalerna stöder samtliga åtgärdsförslag från Naturvårdsverkets på övergödningområdet men tror att tre åtgärder är avgörande för att få igång en bred tillämpning och effekt i arbetet för att hejda övergödningen av Östersjön och Västerhavet. Det gäller förslagen om att börja åtgärda de områden som göder havet mest, inrättandet av ett tvärvetenskapligt forskningscentrum för Östersjöns havs- och kustmiljö samt att utse och starta arbetet med ett pilotområde för ett nytt sätt att förvalta havsmiljön.

Övergödningproblemen är som störst i egentliga Östersjön och Sveriges bidrag till den delen av Östersjön kommer främst från södra Sverige. Därför är aktionsplanens åtgärd 1 "Finn de områden som göder havet mest" och som lagts på Vattenmyndigheten i Södra Östersjön den viktigaste åtgärden att snarast få igång. Folkpartiet anser att uppdraget inte enbart får begränsas till att göra en utredning för att identifiera viktiga källor som ger störst belastning totalt och var insatser skulle ge störst effekt. Åtgärder måste samtidigt prövas. Även i övriga delar av Sverige behövs regionala analyser om var åtgärder ger störst effekt.

En åtgärd som Naturvårdsverket inte tagit med bland sina 30 åtgärder men som folkpartiet vill se är att ett pilotprojekt för tillämpning av ekosystemansatsen som bör etableras inom ett av vattendistrikten. I det området ska man samordna insatser inriktade på havsmiljön, såsom forskning, information, planering, åtgärder, lokal samverkan och förvaltning. Förutom redan pågående arbete i det utvalda området kan flera åtgärder i aktionsplanen i ett första steg genomföras här. Erfarenheter från pilotprojektet ska successivt kunna spridas till berörda aktörer i övriga delar av landet för att stödja ett uppbyggande av ett nytt hållbart sätt att förvalta vår havsmiljö.

Punktkällor i Östersjön kan åtgärdas snabbare än de diffusa utsläppen som främst kommer från jordbruk och trafik. Även om det i Sverige endast finns ett fåtal "hot spots" är det angeläget att de snabbt åtgärdas med stöd av miljöbalken. Ett stort antal punktutsläpp finns i övriga Östersjöländer och Sverige måste satsa ekonomiska och tekniska resurser för att reducera dessa större utsläpp. Det skulle på ett kostnadseffektivt sätt minska belastningen på haven. Även de en miljon enskilda avlopp som finns i Sverige, varav en stor del är bristfälliga, innebär en belastning med närsaltutsläpp till Östersjön. Tillsynsmyndigheterna har hitintills inte lagt tillräcklig kraft på eller inte haft tillräckliga resurser för att hitta alla avlopp och utfärda förelägganden trots att verksamheten genom tillståndsavgifter blir självfinansierande. Vi anser därför att det arbetet måste intensifieras de kommande åren. Fosfat i tvätt- och diskmedel är en viktig källa till fosforutsläpp från enskilda avlopp. För att reducera utsläppen av fosfor från avloppen runt Östersjön och i Kattegatt måste Sverige driva på för ett förbud av disk- och tvättmedel innehållande fosfor inom EU. I vänta på ett förbud inom EU bör Sverige gå före och införa ett totalförbud. Ett förbud förutsätter dock att ersättningsmedel för fosfor i dessa produkter inte påverkar miljön negativt.

Transportsektorns påverkan – en fråga om energiomställning

Näring tillförs haven både via vattenvägen och genom atmosfärsikt nedfall. Fosfortillförseln via atmosfären är relativt liten medan kvävemängden överförs via atmosfären till våra hav. Det atmosfäriska kvävenedfallet över Östersjön och västerhavet uppgår till ca 300 000 ton per år och tillförs främst i form av kväveoxider som bildas i samband med förbränningsprocesser. När katalysatorerna kom minskade våra utsläpp. Trots Sveriges minskade utsläpp av kväveföreningar har det inte fått något större genomslag eftersom den största delen kommer från andra länder där man inte lyckats minska utsläppen i lika hög grad. År 2000 kom endast 8 % av allt kvävenedfall över Östersjön från svenska utsläpp. Utan internationella åtgärder kommer vi därför inte lyckas minska kvävenedfallet från trafik- och energisektorn, sjöfarten och jordbruket. I arbetet med att minska kvävenedfallet är EU:s luft- och klimatpolitik ett viktigt redskap.

För att minska vår klimatpåverkan och tillförsel av kväve till naturen måste Sverige påbörja arbetet med att ställa om vår transportsektor i en mer miljövänlig riktning. Det bör ske utan att vi låser in oss på en väg. Istället vi måste ta till vara olika tekniska möjligheter såsom etanol, biogas, hybridbilar, el och bränsleceller. Med elbilar skulle exempelvis hela Sveriges personbilspark kunna drivas med endast en kärnkraftsreaktor. Utöver satsningar på nya bränslen behövs det ytterligare styrmedel inom trafiken. Folkpartiet vill bland annat att nyregistrering av fordon som inte uppfyller EU-gemensamma miljöbilskriterier inte ska tillåtas efter år 2015, att skrotningspremien för bilar som saknas katalytisk avgasrening höjs samt att miljökrav ställs vid upphandling av offentligt trafik.

Folkpartiet anser dessutom att det behövs en översyn av skatter på fordonsbränslen. Beskattningen bör i större utsträckning bygga på direkta miljö- och hälsoeffekter och i mindre utsträckning utgöra en beskattning av energianvändning. Miljöbeskattningen ska i ett sådant system baseras på både utsläpp av fossil koldioxid och på andra miljö- och hälsofarliga utsläpp såsom kväveoxider, kolväten och partiklar. Det skulle innebära att bränslen med höga halter utsläpp av kväveoxider skulle beskattas hårdare.

I takt med att länderna runt Östersjön blir bättre på att reducera utsläppen kommer en reduktion av sjöfartens bidrag till övergödningen bli allt viktigare. Kväveoxidutsläppen från sjöfarten på Östersjön och Västerhavet är idag större än de totala kväveutsläppen från alla landkällor inklusive bilarna. Beräkningar finns på att om inget görs kommer sjöfarten år 2020 stå för hälften av alla utsläpp av NO_x och SO₂ i EU. Folkpartiet vill därför att Sverige verkar, inom ramen för IMO, att krav om utsläppsreducerande åtgärder införs på nya fartyg samt att stimulering av åtgärder som förbättrar reningen i redan existerande fartyg. Det är dock inte bara den kommersiella sjöfarten som bidrar till övergödningen utan i våra hav finns ett stort antal tvåtaktsmotorer i form av utomhusbordare som i jämförelse med fyrtaktare har mycket högre emissioner av miljöfarliga utsläpp, däribland kväveoxider. För att minska användningen av tvåtaktsmotorer med tvåtaktsolja och stimulera till att tvåtaktsmotorer ersätts med det miljömässigt bättre alternativet fyrtaktare krävs inte bara information till användare utan även ekonomiska styrmedel. I och med de nya avgas- och bullerkrav som finns i EU:s uppgraderade fritidsbåtsdirektiv kommer nya tvåtaktsmotorer i praktiken inte att säljas då befintliga på marknaden inte uppfyller ställda krav. Det är bra, men vi menar att man även måste fasa ut de redan existerande genom en skrotningspremie liknande den som finns för personbilar. För att ytterligare minska sjöfartens utsläpp av kväveoxider har folkpartiet länge krävt att det införs utsläppsrätter inom EU för svavel- och kvävedioxid från fartyg.

Skogs- och jordbruket en nyckelfråga

En reduktion av skogs- och jordbrukets tillförsel av näringsämnen är en framtida nyckelfråga för Östersjön. I Östersjöns tillrinningsområde finns ca 34 miljoner hektar åkermark, varav ca 3 miljoner i Sverige. Åtgärder i Sverige har dock stor betydelse eftersom en stor andel av denna mark har känsliga vatten som avrinningsområde och jordbruket är den enskilt största källan av tillförseln av kväve och fosfor. Läckaget av kväve är särskilt stort i Västsverige där kvävet tillförs havet genom de många vattendragen. I arbetet för att minska jordbrukets läckage av kväve har man använt sig av fånggrödor, bevuxen mark vintertid, intensifiering av rådgivning och krav på hög utnyttjandegrad av stallgödsel. Folkpartiet har länge förespråkat dessa åtgärder men nu är det dags att gå vidare och ställa ytterligare krav på skogs- och jordbruket.

Grundläggande för ett framtida hållbart jordbruk är att EU:s jordbruksstöd reformeras radikalt. Folkpartiet vill att 30 procent av dagens jordbruksbudget styrs över till miljö och landsbygdsutveckling vilket skulle medföra en tredubbling av miljöstödet. Dessutom att gårdar ska kunna miljöcertifieras. En miljöcertifiering ska garantera ett miljömässigt hållbart brukande och ha fokus på att minimera kväve och fosforläckage. Denna certifiering bör ställas som krav för LBU-medel för gårdar belägna nära känsliga och belastade områden. På sikt ska det gälla alla gårdar.

I naturen finns det naturliga buffrar där näringsämnen kan lagras. Ett sådant exempel är våtmarker. Därför är en storsatsning på nyanläggning och restaurering av våtmarker i avrinningsområden en mycket viktig åtgärd och som bör vara en fortsatt del av LBU-programmet. Vi vill dessutom att områden som är strategiskt viktiga för att förhindra läckage ska kunna erhålla särskilt stöd för anläggning samt enklare miljöprövning för anläggande av våtmark

Inom miljöområdet spelar ekonomiska styrmedel en viktig roll och redan idag finns olika typer av styrmedel som påverkar skogs- och jordbruket. Vi vill att man i framtiden ska pröva en annan princip för avgifter på kväve från jordbruket där man beskattar läckaget från åkrarna och inte kvävepåförseln utifrån principen förorenaren betalar. Detta kan göras med så kallade växtnärbalanssystem där försöksgårdarna genomför egenkontroller och stickprover för att anpassa kväve- och fosformängden till upptaget. Ett sådant system kräver dock att läckaget kan beräknas på ett vetenskapligt sätt. I väntan på att ett sådant system införs anser vi att det finns ett behov av höjda skatter på konstgödsel för att signalera om vikten av återhållsamhet med gödselanvändning men även för att få brukarna att använda gödsel då det ger bäst effekt och minst läckage. På internationell nivå vill vi i framtiden även använda oss av utsläppsrätter på bland annat kväveoxider.

Skogsbruket står idag för en liten andel tillförsel av näringsämnen men den delen kan komma att öka i framtiden i takt med ökad produktion, intensitet och intresse för kvävegödsling. Därför är det viktigt att en reduktion av kväveläckaget kommer till stånd. Skogsstyrelsen arbetar idag med att utveckla rådgivning kring vilka åtgärder som minskar risken för läckage. Om skogsbrukets andel ökar de kommande åren måste dock kraftfullare åtgärder sättas in.

Intensiv odling av skog och mark innebär ett ökat läckage av näringsämnen. Därför ser vi med stor oro på vad konsekvenserna blir av de förslag som "Oljekommissionen mot oljeberoende" presenterade i juni och som påverkar skogs- och jordbruket. Kommissionen vill öka skogsproduktionen med 15-20 % samt odla energigrödor och energilövskog till en omfattning av på uppåt 500 000 hektar på mark som idag är i träda. Folkpartiet är inte avvisande till att skogens rest- och biprodukter används eller till en varsam tillväxt. Vi anser dock att det är nödvändigt att en miljökonsekvensanalys föregår beslut om förändrad skogsproduktion, något som är ytterst angeläget i

känsliga områden. En ökad produktion och intensitet i enlighet med vad kommissionen föreslår innebär dock en kraftigt ökad gödsling och läckage vars följder vi kommer att kunna se i Östersjön för lång tid framöver och som motverkar många av de insatser som görs och planeras. Oljekommissionens förslag riskerar leda till mer algblomning och med denna typ förslag visar regeringen återigen att värnandet av miljön och Östersjön är lågt prioriterat.

Folkpartiet vill

- Prioritera åtgärder i de områden som göder havet mest
- Styra om EU:s jordbruksbudget till miljöskydd och landsbygdsutveckling
- Höja skatten på konstgödsel
- Förbjuda disk- och tvättmedel innehållande fosfor
- Förändra fordonsbeskattningen så att den bygger på direkta miljö- och hälsoeffekter
- Satsa ekonomiska och tekniska resurser för att reducera stora punktutsläpp i övriga Östersjöländer.
- Ställa krav på miljöcertifiering av lantbruksföretag för att få LBU-bidrag i känsliga och belastade områden
- Öka forskningen och kunskapsinhämtningen inom ramen för det föreslagna och Västerhavet om övergödning.
- Öka kunskaperna om de regionala skillnaderna
- Intensifiera arbetet med att åtgärda utsläpp av kväve/fosfor från enskilda avlopp genom mer information och ökade krav.
- Införa hårdare krav och regler för utsläpp i känsliga områden
- Uppmuntra kommunala och regionala projekt som reducerar utsläppen såsom anläggning av våtmarker, musselodlingar mm
- Inför ett utsläppshandelssystem för svaveldioxid och kväveoxider från fartyg inom EU.
- Nyanlägg och restaurera våtmarksområden. Inför enklare miljöprovning för anläggande av våtmarker.
- Skärpa kraven om utsläppsreducerande åtgärder på nya fartyg samt stimulering av åtgärder som förbättrar reningen i redan existerande fartyg i IMO
- Fasa ut tvåtaktsmotorer och tvåtaktsolja med ekonomiska styrmedel (ex skrotningspremie) och information.

5 Ett hållbart fiske

Det svenska fisket befinner sig i allvarlig kris. Det framgår bland annat av ett strategidokument från regeringens egen miljövärdberedning. Många fiskbestånd är kraftigt reducerade till följd av överfiske och miljöförstörelse. Särskilt torsken befinner sig i både Östersjön och Kattegatt i en utsatt situation. Konsumenter och fiskare drabbas direkt och omedelbart. Riskerna för allvarliga och bestående balansrubbingar i de marina ekosystemen är uppenbara och orsakerna flera. Ytterst beror den på regeringens ovilja och oförmåga att ingripa mot överkapaciteten i det svenska fisket – som uppgår till storleksordningen 50 % och främst gäller det storskaliga tonnaget – och miljöförstörelsen i våra omgivande hav. Krisen har inte uppstått plötsligt utan successivt förvärrats under lång tid, trots varningar från forskare, fiskare och experter. Folkpartiet har under en följd av år krävt en rad åtgärder för att vända den negativa utvecklingen men har i stor utsträckning talat för döva öron.

Det krävs krafttag för att rädda det svenska fisket. Vi måste lägga om det i en uthållig riktning och ge våra fiskare förutsättningar att bygga upp långsiktigt livskraftiga företag. Detta innebär en uttalad satsning för att förbättra betingelserna för det småskaliga kustfisket. En sådan satsning kan till stor del göras nationellt, utan att avvakta beslut i EU inom ramen för dess gemensamma fiskepolitik. Även om EU på pappret förbättrat sin fiskepolitik lever man inte upp till sina åtaganden. Sverige måste därför vara starkt pådrivande, tidigt knyta allianser, informera om vad vi vill och använda EU fullt ut för att få till stånd den genomgripande reformering som behövs av EU:s fiskepolitik. Starkt svenskt engagemang och satsningar i de nyinrättade regionala rådgivande nämnderna (RAC) för Östersjön och Nordsjön kommer att behövas.

Torskstopp och åtgärds paket räddar fisken

Det behövs ett akut åtgärds paket för att rädda det svenska fisket bör omfatta en rad åtgärder. Liksom Naturvårdsverket anser folkpartiet att vi måste införa åtgärder för att stoppa båtburna främmande arter, skona hotade djuphavsfiskar, reglera antalet fiskedagar, införa fiskekonto, förbehålla visst fiske för passiva redskap samt införa yrkesutbildning för fiskare. Utöver Naturvårdsverkets åtgärder krävs insatser som syftar till att reducera fiskekapaciteten samt åstadkomma en fiskeriförvaltning som bättre utnyttjar marknadsekonomins möjligheter och lägger mindre vikt vid traditionell detaljreglering genom årliga fångstkvoter för olika fiskarter.

För att trygga det framtida beståndet av fisk i Östersjön måste den vetenskapliga rådgivningen följas. Folkpartiet kräver ett EU-gemensamt stopp för torskfiske på östra beståndet i Östersjön och även ett stopp i Västerhavet med undantag för småskaligt kustfiske (fartyg under 12m). Detta för att bestånden inte ska kollapsa utan kunna återhämta sig för kommande fiske. Det finns dessutom en överkapacitet på fartyg framförallt inriktade på torskfiske i våra hav. För att reducera den överkapaciteten krävs det statligt stöd genom bland annat inlösen och skrotning.

Folkpartiet vill även införa ett system med individuella, överförbara kvoter, till att börja med för det pelagiska fisket efter sill, strömming, skarpsill m.m. För att inte det småskaliga kustfiskets kvoter ska köpas upp av det storskaliga fisket måste dock särskilda garantier ges till separata marknader för storskaligt respektive småskaligt och/eller geografiskt fiske. När beståndet av torsk är tryggt kan även torsken ingå de individuella överförbara kvoterna. För att stärka det småskaliga kustnära fisket anser vi att man ska reservera kustområden av speciell vikt samt säkra deras representation i de rådgivande nämnderna (RAC) för Östersjön och Nordsjön.

I syfte att reducera dagens problem med omfattande utkast (diskcard) och samtidigt begränsa styrningen och kontrollen vill folkpartiet införa ett system med reglering av fiskeansträngningen (s.k. effort-begränsning genom att t.ex. tillåta ett visst antal havsdagar). Till att börja med för blandfisken i Västerhavet. Beslutet som måste tas på EU-nivå skulle göra det svårare att fuska och manipulera vilket skulle leda till mindre svartfiske.

Stärk kontrollen och förtroendet

För att skärpa, samordna och effektivisera fiskekontrollen förordar folkpartiet en utökad effektbaserad kontroll. Avgörande skall inte vara antalet kontroller utan vilken effekt kontrollerna har. Även ett beslut om effektbaserad kontroll måste ske på EU-nivå vilket visar samarbetets betydelse.

I våra hav finns stora regionala skillnader i fiskebestånd vilket kräver en lokalt och regionalt anpassad förvaltning. Folkpartiet vill därför införa samförvaltning på lokal och regional nivå för framförallt det småskaliga kustfisket där olika kategorier fiskare, miljöföreträdare, kommunala planerare m.fl. tillsammans tar över viktiga delar av den fiskeförvaltning som i dag sker på läns- och riksnivå. Lovande försök pågår på olika håll och samförvaltning bör snarast möjligt bli ett permanent och viktigt inslag i den svenska fiskeförvaltningen. Inriktningen bör vara att basera fiskeförvaltningen på ekosystemansatsen och göra den till en del av en integrerad kustförvaltning.

För att skapa större förtroende mellan olika aktörer och mellan fiskeriforskning och fiskenäring måste aktörernas kunskaper in i förvaltningen. Breddad dialog och kompetenshöjning både hos fiskeriforskare och yrkesfiskare är en viktig nyckel för att öka förståelsen mellan dessa båda grupper och för att vi ska nå ett hållbart fiske. Folkpartiet vill dessutom inrätta skyddade områden i havet med bestämmelser som anpassas efter de lokala förhållandena och kan förändras i takt med förändringar av bestånds- och miljösituationen. Syftet skall vara att bevara och förbättra såväl fiskbestånden som det ekosystem de är en del av.

Märk fisken

Som enskild konsument kan vi välja vilken fisk man vill köpa, men för att kunna göra ett övervägt val krävs det korrekt information från producenten. Folkpartiet anser därför att man som konsument ska kunna få information om hur och var olika produkter är producerade och om det skett på ett miljövänligt och hållbart sätt. Konsumenternas växande miljö- och kvalitetsmedvetande innebär också krav på ett mer selektivt och beståndsvårdande fiske. Folkpartiet föreslog redan 2002 miljömärkning av fiske och fiskeprodukter som skulle göra det möjligt för konsumenterna att göra ett aktivt miljöval och för fiskare att få bättre betalt för sin fisk. Miljömärkning av fiskeprodukter bör gälla dem som tagits fram på ett skonsamt och selektivt fiske samt inom godkänt fångstuttag.

Folkpartiet vill

- Ge statligt stöd till reduktion av överkapaciteten, i första hand för fartyg inriktade på torskfiske
- Den vetenskapliga rådgivningen måste följas.

- Införa ett EU-gemensamt stopp för torskfiske på östra beståndet i Östersjön och i Kattegatt med undantag för småskaligt kustfiske
- Säkra det småskaliga kustfiskets representation i de rådgivande nämnderna (RAC) för Östersjön och Nordsjön
- Införa ett system med individuella, överförbara kvoter men med särskilda garantier för att det småskaliga kustfiskets
- Införa ett system med reglering av fiskeansträngningen för blandfisken i Västerhavet.
- Införa en effektbaserad fiskekontroll
- Reservera kustområden av speciell vikt för det småskaliga kustnära fisket.
- Låt fiskare, miljöföreträdare, kommunala planerare m.fl. ta över den lokala fiskeförvaltningen.
- Inrätta skyddade områden i havet med bestämmelser som anpassas efter de lokala förhållandena.
- Miljö- och ursprungsmärka alla fiskeprodukter
- Införa konsekvensanalys av effekter för det småskaliga fisket inför alla beslut som berör fisket

6 Oljehotet i Östersjön

Inom en snar framtid kommer ca 200 miljoner ton olja årligen fraktas över Östersjön motsvarande i storlek 200 stycken Globen. Exporten av olja från ryska och baltiska hamnar har dessutom ökat mycket kraftigt under de senaste åren och alla prognoser tyder på fortsatt kraftig ökning. Vattnet i Östersjön innehåller redan idag tre gånger så mycket fossil olja som vattnet i Nordsjön. Det är ett resultat av uppåt 1000 illegala utsläpp av oljeavfall när fartyg rengör tankar och maskiner och sedan tömmer ofiltrerat vatten i Östersjön. Ett ytterligare problem är att det fortfarande förekommer undermåliga och otillräckligt underhållna fartyg bemannade med både befäl och besättning utan tillräcklig kompetens för sina uppgifter. Det borde vara nog för att inse att vi måste öka insatserna för att skydda detta känsliga hav.

Oljefartyget Prestige, som efter att ha passerat Östersjön sjönk utanför Spaniens kust 2002, hade en last på 70 000 ton olja. Den totala kostnaden för den saneringen uppgick till 9 miljarder euro och saneringen pågick så sent som sommaren 2005. De största tankfartygen som trafikerar Östersjön har idag laster på 150 000 ton och den trafiken ökar. För eller senare kommer det ske ett större utsläpp av olja vilket kommer försäkra oerhört allvarliga skador såväl på miljön som ur ett ekonomiskt och socialt perspektiv. Sveriges egen beredskap att ta hand om utsläpp är bara 5000-10 000 ton. Inte heller oljeskadeskyddet i strandzonen eller i den uppföljande verksamheten efter oljebekämpningsoperationer till havs är tillräckligt samordnad och inövad konstaterar Riksrevisionen i sin granskning "När oljan når land" RiR 2005:31. I Sverige är "beredskapen inte så god att vi kan hantera ett oljepåslag". "Vi har inte heller haft övningar av den kvalitet och omfattning som riskerna kräver eller har den avgörande kunskapen om vem som gör vad när olyckan väl händer".

Sveriges dåliga beredskap är ett stort misslyckande för regeringen och en olycka för kustmiljön. Det är också ett hot för och ett svek mot de fiskare, de campingägare och den kustbefolkning som hela denna mandatperiod begärt att Lena Sommestad, Ulrica Messing, Leni Björklund och Mona Sahlin ska agera. Folkpartiet liberalerna har länge krävt att åtgärderna för oljeskadeskydd till sjöss, i strandzonen och åtgärderna för uppföljande verksamhet måste förbättras och säkras. Genom att höja vår egen beredskap, utnyttja marknadskrafterna och EU kan Sverige starkt/effektivt bidra till att möta och minska hoten från de kraftigt ökande och ofta undermåliga oljetransporterna.

Östersjön behöver fler skyddsåtgärder

Östersjön är genom beslut av FN:s sjöfartsorgan IMO klassat som särskilt känsligt havsområde (PSSA = Particular Sensitive Sea Area). Ett problem med klassningen är att ribban hittills har lagts alldeles för lågt. Skyddsnivån idag innebär endast en förändring i ruttdragning (som inte ens undviker de känsliga Hoburgs bank och Midsjöbankarna), trafikseparering och att det inom vissa områden är otillåtet med fartygstrafik. Folkpartiet kräver därför att ytterligare skyddsåtgärder (APM: s = associated protective measures) förs in i Östersjöns PSSA-klassning. Vi är inte ensamt om att driva detta utan de två senaste årens Parlamentariska Östersjökonferenser bestående av parlamentariker från Norden och Baltikum har beslutat att uppmana regeringar att verka för ytterligare skyddsåtgärder. Sverige har haft ansvaret för Östersjöländernas gemensamma ansökan och de ansökt om för få speciella skyddsåtgärder. Varför tvekar den svenska regeringen? Varför verkställer inte de, genom Sjöfartsverket det uppdrag Sveriges Riksdag gav redan 2003 om att ta fram ytterligare skyddsåtgärder som kan införas i regelverket för Östersjön? Trots försäkringar

från regeringen om att man driver frågan står det i Sjöfartsverkets regleringsbrev för 2006 att man endast ska ”utvärdera effekterna av de antagna skyddsåtgärderna kopplade till PSSA-klassningen... och analysera behovet av att vidta ytterligare åtgärder”. Sverige måste fortsätta att tillsammans med övriga Östersjöstater utarbeta och snabbt ansöka om ytterligare effektiva skyddsåtgärder eftersom det är en av de enskilt viktigaste frågorna för Östersjöns framtid. Exempel på sådana åtgärder som folkpartiet vill se är minimikrav på skeppskonstruktion, kvalitet på besättning, lagligt ansvar (finansiellt och juridiskt ansvar för hela kedjan befäl-redare-klassificeringsorgan-charterbolag-fraktägare etc.) och reglering från strandstaterna (lotskrav, trafikledning, hamnstatskontroll etc.). Östersjöregionens målsättning ska vara att bli internationellt ledande när det gäller tillämpningen av globala marina överenskommelser men också att genom klassningen som särskilt känsligt havsområde och genom EU utveckla och förnya det internationella regelverket så att miljöhänsyn får större tyngd.

Säkrare sjöfart med nödhamnar och aktiv övervakning

För att förhindra stora oljekatastrofer är ett fungerande system av nödhamnar nödvändigt. Trots krav från EU har Sverige ännu inte ett juridiskt hållbart och praktiskt fungerande system av nödhamnar för att förhindra en upprepning av den uppmärksammade oljekatastrofen utanför Spaniens kust hösten 2002. Då drogs en läckande oljetanker mellan olika hamnar eftersom ingen ville ta emot dem tills olyckan var ett faktum. I andra nordiska och Europeiska länder har man lyckats genomföra ett sådant system, men inte i Sverige. Danmark har t ex 14 hamnar och åtta kustområden utsedda. Medan andra länder agerar mot hoten från de ökande oljetransporterna har vi en regering som talar om problemen medan hot och risker ökar hela tiden. Folkpartiet kräver att även Sverige ska få fungerande nödhamnar.

Genom att införa ett aktivt trafikövervakningssystem som kan stödja och assistera fartygstrafiken skulle Sverige radikalt minska risken för en storskalig oljekatastrof i Östersjön. Finland, Ryssland och Estland har genomfört ett utökat, aktivt övervakningssystem av trafiken i Finska viken och redovisar en 80-procentig minskning av olycksrisken efter ett års drift. Det är viktigt att övervakningscentraler inte enbart bemannas med radiooperatörer/tekniker utan att också lots finns på plats. Folkpartiet anser att ett liknande system behöver upprättas för Östersjön.

För att komma till rätta med många av de illegala utsläppen av oljeavfall från fartyg som rengör tankar och maskiner och sedan tömmer ofiltrerat vatten i Östersjön krävs skärpta straff och tydligare ansvarsregler. Det räcker dock inte enbart med skärpta straff och tydligare ansvarsregler utan vi måste också se till att mottagningsanläggningar för förorenat vatten och oljerester verkligen finns och används i alla hamnar runt Östersjön. Ett EU-direktiv om mottagning i hamn av avfall finns redan men kontrollen av att det tillämpas måste bli bättre.

Kontrollera skrotbåtarna först

Att få bort skräpsjöfarten med dess många undermåliga fartyg som fortfarande trafikerar både Västerhavet och Östersjön är en av de viktigaste uppgifterna i det förebyggande arbetet och Sverige bör agera självständigt i såväl HELCOM som EU. Hamnstatskontrollen får inte enbart, som idag, handla om att kontrollera ett visst antal fartyg. Istället för dagens krav på att 25 % av fartygen ska kontrolleras har folkpartiet längre krävt att de sämsta fartygen ska kontrolleras först,

något som EU nu föreslår i ett nytt hamnstatsdirektiv. Sverige bör driva på så att målet preciseras så att skräpfartyg verkligen kan kontrolleras och stoppas i tid.

En ökad kännedom om hela transportkedjan sätter press på lastägare och varuproducenter att välja fartygsfrakt som uppfyller miljökrav. Genom att visa hela transportkedjan ökar drivkraften att ta andra hänsyn än enbart priset för transporten. Vi tycker att man ska redovisa och offentliggöra vem som använder/befraktar fartyg som tillhör svartlistade register. Idag är endast redaren ansvarig för fartygets skick och drift. Ett incitament för att utveckla kvalitetssjöfart är därför att också lastägare/befraktare har ett ansvar för sitt val av transportör och fartyg. Ett annat sätt är att utarbeta kravspecifikation för upphandling av sjötransporter med minimikrav på fartyg och redovisa och offentliggöra vem som använder/befraktar fartyg som tillhör svartlistade register. Stat och kommuner har stor konsumentmakt och bör använda det i sin upphandling av sjötransporter. Konsumentkrav tillsammans med en mer riktad kontroll i hamn kan få bort de 10-15 % skräpsjöfart (svart flagg) som fortfarande angör svensk hamn och utgör en ständig risk för våra hav, stora sjöar och andra vattendrag.

Europeiska sjösäkerhetsbyrån (EMSA) som nyligen inrättats ska kontrollera och ge tekniskt bistånd till EU:s medlemsländer men fungerar ännu inte fullt ut. Folkpartiet anser att Sverige bör bistå både med pengar och teknisk hjälp för att snabbt få tillstånd både fungerande mottagningsanläggningar för oljeavfall och en fungerande hamnstatskontroll i hamnar som ännu inte har detta i Baltikum.

Folkpartiet vill

- Östersjön är klassat som särskilt känsligt havsområde men behöver fler skyddsåtgärder
- Utse nödhamnar dit skadade fartyg kan bogseras och tas om hand
- Inför ett aktivt trafikövervakningssystem (som för flyget) för fartygstrafiken i Östersjön
- Skärp straffen och ansvarsregler för oljeutsläpp
- Mottagningsanläggningar för oljerester och spillvatten runt hela Östersjön
- Kontrollera gamla fartyg först - inte de nybyggda
- Bistå Baltikum för att få igång mottagningsanläggningar för oljerester och en fungerande kontroll av fartyg
- Utarbeta kravspecifikation för upphandling av sjötransporter med minimikrav på fartyg
- Redovisa och offentliggör vem som använder/befraktar fartyg som tillhör svartlistade register